

## هویت ایرانی در آثار منظوم عصر سلجوقی

\* صالح پرگاری

E-mail: pargari@khu.ac.ir

\*\* حسین محمدی

E-mail: h.mohammadi@khu.ac.ir

\*\*\* محسن جعفری

E-mail: mohsenjafary@yahoo.com

تاریخ پذیرش: ۱۳۹۷/۶/۱۷

تاریخ دریافت: ۱۳۹۷/۱/۲۶

### چکیده

یکی از منابع مهم شناخت هویت ایرانی، ادبیات فارسی است. در این پژوهش، هویت ایرانی در دیوان شش شاعر برجسته دربار سلجوقیان بزرگ، شامل ادیب صابر ترمذی، ازرقی هروی، انوری، امیرمعزی، عبدالواسع جبلی و لامعی گرگانی با تأکید بر سه مقوله: ۱- کاربرد واژه ایران و عجم ۲- توجه به شخصیت‌های اساطیری ایران ۳- توجه به جشن‌های ایرانی بررسی شده است. پرسش اصلی این است که این شاعران تا چه میزان به این مؤلفه‌های هویتی توجه داشته‌اند. در این پژوهش از روش تحلیل محتوا استفاده شده است. نتایج این پژوهش نشان داد واژه ایران هفتاد و شش بار و عجم نود بار در دیوان‌ها آمده است. در این دیوان‌ها از سی و هفت شخصیت اساطیری ایران نام برده شده بود که نام ده شخصیت مهم ۵۱۵ بار در اشعار آمده بود که نشان از کاربرد گسترده اساطیر ایرانی در شعر شاعران سلجوقی دارد. بررسی جشن‌ها نیز نشان می‌دهد نوزده و مهرگان به گستردگی در دربار سلجوقی برگزار شده است و مهم‌ترین مشوق قصاید مناسبتی شاهان سلجوقی بوده‌اند با این همه وزیران و دیوانیان ایرانی نیز از سرایش چنین اشعاری حمایت کرده‌اند.

**کلید واژه‌ها:** ایران، سلجوقیان، نوزده، مهرگان، هویت ایرانی.

\* دانشیار گروه تاریخ دانشگاه خوارزمی، نویسنده‌ی مسؤول

\*\* استادیار گروه تاریخ دانشگاه خوارزمی

\*\*\* دانشجوی دکتری تاریخ ایران بعد از اسلام دانشگاه خوارزمی